

TELEVİZYON DİZİLERİNDE KULLANILAN MÜZİKLERİN GENÇ İZLEYİCİLERİN DİZİLERİ İZLEME ORANINA ETKİSİ

Nural İMİK*
Mustafa YAĞBASAN**

Özet

Müzik bir sanat dalı, aynı zamanda da bir iletişim aracıdır. Müziğin gücü ve işlevleri çoktur. Gücü sayesinde müzikten birçok alanda faydalanabilmektedir. Bu alanlardan biri de iletişimdir. Müzik oluştuğu süreç içerisinde ve sonrasında hem kendini oluşturan besteciye hem de dinleyiciye iletiler göndermekte ve bir iletişim süreci oluşturmaktadır. Televizyon dizilerinde ve sinema filmlerinde de müziğin bu iletişimsel yönü kullanılmıştır. Son günlerde özellikle dizi filmlerde ve sinema filmlerinde müzik kullanımı yaygınlık göstermektedir. Birçok filmin müzikleri ile hatırlandığını söylemek mümkündür. Film müziğinin filme olduğu kadar izleyicilere de etkisi bulunmaktadır. Fakat bu konu üzerinde yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Film müziği artık günümüz sinemasının ve televizyon dizilerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Müzik ve film beraberliğinin daha iyi anlaşılması için film müziğinin ve seyirciye etkilerinin daha geniş bir biçimde ele alınması gerekmektedir. Dizilerin izlenirlik oranında dizi filmlerde kullanılan müziklerin etkisinin rolünün olup olmadığı hem tartışma hem de merak konusudur. Bu çalışmada televizyon dizilerinde kullanılan müziklerin genç izleyicilerin dizileri izleme oranına etkisi ölçülmüştür. Bu amaçla anket oluşturulmuş ve Elazığ Fırat Üniversitesi öğrencilerine uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda film müziğinin genç izleyicilere etkileri üzerinde önemli olabilecek bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Müzik, dizi film, film müziği

Abstract: The Effect of The Music Used in The TV Serials on The Watching-Rate of The Young Spectators

Music is a branch of art and at the same time, a communication organ. Music has got a lot of function. It has been profited by many branches because of its power. One of these branches is communication. Music creates a communication process and sends messages both to the composer and to the listeners within the process it is formed and afterwards. Communicative side of the music has been used in serials and cinemas. Especially at present, it is common to use music on television serials and at cinema films. It can be said lots of films are remembered because of their music. There is an effect of the film-music to the spectators as much as the film. But, there is a limited research about this subject. Nowadays, film music is an inseparable part of the cinema and the serials. Film music and its effect on the spectator should be dealt with in detail so that the music and the film be understood better. Whether the effect of the music used in serials has a role or not on the rate of the serials' being watched is a mat-

* Arş. Gör., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi.

** Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi.

ter of discussion. In this study, the effect of the music used in TV serials on the watching-rate of the young spectators has been measured. A Questionnaire has been prepared for this purpose and applied to the students at Fırat University, Elazığ. Obtained data was analyzed on Spss program. As a result of that analysis, the findings were significant on the effects of the film-music on the young spectators.

Key words: Music, Serials, Film Music

GİRİŞ

Dizi filmler televizyona yönelik program türlerinden bir tanesidir. Günümüzde seriyal ile iç içe geçmiş olan diziler, merak uyandırması ve tek tek bölümlerde kesintisiz bir öykü anlatması ya da bazen sürekli bir mekan ortak paydasına dayanan ama bir birinden farklı olay dizilerinden oluşan dramatik anlatılar bütünü olması gereği, birçok kişi tarafından seyredilmektedir (Mutlu, 1991:197-201). Televizyon dizilerinin üretim süreçleri belli kuralları, zamansal ve maddi kısıtlamaları, geniş bir iş bölümünü, uzmanlaşmayı, belirli bir nicel üretim sürecinin tutturulmasını gerektirmektedir (Mutlu, 1991:222). Bu üretim süreci çerçevesinde meydana getirilen ve dizi içerisinde kullanılan öğelerden birisi de film müziğidir.

Film müziği en kaba tarifi ile film için yapılan, kullanılan müziktir. Müzik ve sinemanın ortak yan dalları diyerek tarif edebileceğimiz, çoğunun dinlemeden duyulan müzik diye tarif ettiği film müziği, günümüzde kendine has yöntemleriyle incelenmesi gereken özel bir meslek dalı haline gelmiştir (Konuralp, 2004:15). Film müziği dünyada da Türkiye’de de filmin yönelimi ve türüne uygun olarak, her türlü müzik tarzını ve müzisyeni içerisinde barındırmaktadır. Film müziği, belirli özellikleri olan film anlatım elemanlarından bir tanesidir. Filmde belirli işlevler yerine getirmektedir. Film müziğinin filme yerleştirilişi yönetmen, senarist ve müzisyenin kararları doğrultusunda olmak

tadır (Erdoğan ve Solmaz, 2005:227). Film müziği kullanımı zaman içerisinde gelişmiştir. Oluşturulan müzikler hem filmin promosyonu için kullanılmış hem de filmde koparak kendi başlarına müzik alanında önde gelen meşhur müzik parçalarını oluşturmuşlardır.

Bu araştırma ile son yıllarda Türk televizyon dizilerinde kullanılan müziklerin izlenme oranlarına etkileri ele alınmaya çalışılmıştır. Araştırmanın kuramsal kısmında dizi film, film müziği kavramları üzerinde durulmuştur. Son bölümde ise denek olarak seçilen üniversite öğrencilerine uygulanan anketten elde edilen veriler SPSS programında basit frekans dağılımı ve korelasyon hesaplamalarına dönüştürülmüştür.

Dizi Film Kavramı ve Türk Televizyon Dizileri

Dizi filmler, televizyonun en önemli yayın türlerinden birini oluşturmaktadır. Günümüzde televizyon izleyen kişilerin, televizyon başında harcadıkları sürenin büyük bir kısmını kapsayan diziler seriyaller ile aynı nitelikler kazanmaya başlamıştır. Günümüz televizyonlarında iki ayrı formatın olumlu unsurlarını birleştirip, olumsuz unsurlarını gideren dizi seriyalleri ortaya çıkmıştır. Tek başına dizi ve seriyal formatı da bulunmaktadır. Ama çoğu televizyon draması bu iki formatın birleşimi şeklindedir. Bu birleşik formatta her bölüm açılıp kapanan bir öyküyü anlattığı gibi, devam eden bir öyküyü de anlatmaktadır. Böylece izleyicinin bir bölü-

nin bir bölümü kaçırmaması onu programdan uzaklaştırmamaktadır. Ayrıca devam eden öykü sayesinde, programa bağımlı bir izler kitle de oluşturulmaktadır (Mutlu, 1991:200). Her bölümün kendi içinde bütünlük oluşturması, zaman ve mekanın bölümden bölüme açılması da tempoyu arttırmaktadır.

Televizyon dizilerinin kökenini 'tefrika roman'lar oluşturmaktadır. XIX. Yüzyılda ortaya çıkan yeniliklerden biridir. Sanayi devrimi sonrası basın alanında da meydana gelen gelişmeler sonucunda, ucuz gazeteler ilk kez geniş kitlelere seslenme olanağı bulmuştur. İşte bu dönem tefrika yani dizi romanların sıkça görülmeye başladığı dönemdir. Bu dönemin en önemli tefrika romancıları Balzac ve Eugene Sue'dir. Türkiye'de ise Ahmet Mithat Efendi ile tefrika roman dönemi başlamıştır. Ahmet Mithat Efendi 1878'de Tercüman-ı Hakikat gazetesini kurmuştur. Romanlarının birçoğunu burada tefrika olarak yayınlamıştır. Halit Ziya Uşaklıgil, Servet-i Fünun dergisinde *Mai ve Siyah* adlı romanını tefrika olarak yayınlamıştır. Türk okuru seksen yıllık bir süre içerisinde tefrika romanın tiryakisi olmuştur. Bu tiryakilik 1965 sonrası, televizyondan önce gelişen radyo yayıncılığı ile işitsel olarak sürmüştür. Radyo oyunları ve arkası yarınlar radyolardaki yerini almıştır (Taraç, 1991:12-13). Türkiye'de ve diğer ülkelerde, radyoda yayınlanan bu program türleri zamanla çok geniş kitleleri etkilemeye başlamıştır.

Radyoda arkası yarın programlarının sürdüğü yıllarda, yavaş yavaş televizyonlar da evlerdeki yerini almaya başlamıştır. Müzik programları, haber programları, hatta spor programları ilk denemeler olarak izleyicinin karşısına sürülmüştür. Ancak, izleyici bir türlü memnun edilememiştir. Araştırmalar sonuç vermeye başlamıştır. Ve sonunda

'sihirli eğlence metodu' bulunmuştur. Bu, radyolardaki arkası yarınların ekrana sürülmesi fikridir (Çimen, 2000:126). Tüm televizyon yapımcıları, radyodaki o gizemli sesleri ve dramatik konuları ekrana sürmüşlerdir ve diziler ortaya çıkarılmıştır. Çeşitli türleri ile televizyonun temel yayın unsuru olan diziler, 1980'li yıllarda bütün dünya televizyonlarında en karlı ve en popüler televizyon programı olmuşlardır (Taraç, 1991:16).

Türkiye'de ise izleyicinin diziler ile buluşması ilk olarak Brezilya yapımı pembe dizilerle olmuştur. Daha sonra bunu Amerika yapımı pembe diziler izlemiştir. Bunlar arasında en çok akılda kalanlara; *Virginia, Dallas* ve *Yalan Rüzgarı* örnek gösterilebilmektedir. TRT'nin desteğiyle yapılan ilk yerli Türk dizisi ise *Aşk-ı Memnu*'dur. 1980'den sonra bu dizileri *Denizin Kanı, Kiralık Konak, Sekiz Sütuna Manşet, Merdiven, Üç İstanbul, Küçük Ağa, Kartallar Yüksek Uçar* gibi Türk Edebiyatından uyarlanan diziler izlemiştir. Sonraki yıllarda *Kaynanalar, Kuruntu Ailesi, Perihan Abla* ve *Bizimkiler* gibi içinde komedi unsurunu da barındıran diziler yapılmıştır (Yanardağoğlu, 1999:76-82). 1990'lardan sonra özel kanalların yayın yapmaya başlaması ile birlikte bu dizilerin sayısı artmış, 2000'li yıllarda ise doruk noktaya ulaşmıştır. 2000-2005 yılları arasında özel kanallar başta olmak üzere, Türkiye'deki televizyon kanallarının tümünde dizi film sayısında artış görülmektedir. Özellikle akşam 20.00 ve 24.00 saatleri arasında, farklı kanallarda aynı tür dizi filmler yayınlanmaktadır. Tüm dünya televizyonlarında varlıkları artış gösteren dizi filmler, kullandıkları motiflerle, ulusun tarihsel ve kültürel yapılarını etkilemektedir. İlgi ile izlenen dizilerin, ortak kodları ile bireylere aynı duygu ve yaşantı birliği sunulmaktadır (Zebil, 1995:46). Süre bakımından ele alındığında, her bölümü 40 da-

kikalık 26 bölümden meydana gelen bir televizyon dizi filminin izleyiciden çaldığı zaman süresi 1440 dakika, ya da 24 saattir. Bu da tam bir güne tekabül etmektedir (Anadol, 1992:80). Bu bağlamda dizi filmlerin izleyiciye olan etkileri üzerinde daha çok durulmalı ve olumsuzlukları giderici çalışmalar yapılmalıdır.

Filmde Müzik Kullanımı

Müzik, çok zengin ve çok karmaşık bir kavramdır. Bu, onun kullanım alanlarının geniş olmasından kaynaklanmaktadır. Okulda, evde, işyerinde, çarşıda, pazarda, radyoda, televizyonda, toplantıda, törenlerde, sinemada, konser salonunda, kitapta, dergide, gazetede kısaca günlük yaşamımızdaki her alanda karşımıza çıkan bir sözcüktür (Uçan, 1994:10). Müzik hem bir sanat dalı, hem de üzerinde araştırmalar, çalışmalar yapılan bir bilim dalıdır (Yener, 1996:12). Bütün sanat dalları içerisinde, yapısı gereği insan duygularını ifade edebilen ve fiziksel olarak insanı büyüleme gücü en yüksek olan sanat dalı müziktir (Lasserre, 1997:9).

İnsanlar düşüncelerini aktarmak için ilk olarak görüntüyü kullanmışlardır. Bu ilkel düşünceleri taşlara, mağara duvarlarına ya da yüksek yarların yamaçlarına kazıyarak ifade etmişlerdir. Bir at görüntüsünü anlamak Türk kadar Fin'li için de kolaydır. Görüntü evrensel bir simge, hareket eden görüntü ise; evrensel bir dildir. Bu evrensel dilin daha zengin bir biçimde aktarılabilmesi için başka bir dile, 'müzik dili' ne ihtiyaç vardır (Budak, 1996:33). İki evrensel dilin birleşimi ile görüntünün anlatı özelliği daha da güçlenmektedir. Müziğin ilk film gösteriminden bu yana filmlerde kullanıldığı bilinmektedir. Film ve müzik hem bir birini desteklemekte hem de bütünleşip yeni bir ürün oluşturmaktadır.

Sinema, Louis ve Avguste Lumiere kardeşlerin ve onlardan önce hareketsiz görüntülere hareket kazandırmak için uğraşan sayısız bilim adamının çabaları sayesinde, resmi olarak 22 Aralık 1895 günü, Capucines Bulvarı'ndaki Grand Cafe'de düzenlenen gösteriyle doğmuştur (Scognomillo, 1998:15). İlk zamanlar teknik açıdan yetersiz olan sinema filmleri, zamanla teknolojik gelişmelere paralel olarak değişim göstermiştir. Sinema müzikleri de bunun içine girmektedir. İlk dönemlerde müzik, canlı olarak sinemalarda filmlere eşlik etmektedir (Nowell, 2003:291). O dönemin koşullarında bile, sinemanın müziksiz olmayacağını fark edildiğini söylemek mümkündür. Zamanla canlı müzik, yerini kaset, CD ve albümlere bırakmıştır.

Sinemada filmle müziğin karşılıklı durumuna bakıldığında iki yolun olduğu görülmektedir. Bunlardan biri müzik için film, diğeri ise film için müzik anlayışıdır. Bunlardan ilkinde film, üzerine müzik kaydedilen bir araç konumundadır. Burada asıl olan müziktir. Film, müziği kaydetmek için öne sürülen bir bahane durumundadır. Film müziğini filmdeki anlatı akışı sırasında aktörün veya aktristin söylediği şarkı veya türkü ile karıştırmamak gerekmektedir. Filmde bu tür müzik kullanımının nedeni kurgusal anlatımın bir parçasını oluşturmaktır. Buna film müziği denilemez. Özellikle popüler olan şarkıcıları veya popüler müzik parçalarını filmde anlatı sırasında bir yere yerleştirmek, seyirci çekmek için kullanılan yöntemlerden bir tanesidir (Erdoğan ve Solmaz, 2005:55).

Filmde müzik kullanımının asıl önemli olanı ikinci müzik anlayışıdır. Gerçek anlamda film müziği anlayışı, ikinci kullanımda karşımıza çıkmaktadır. Film müziği, birkaç istisnaıyla, kendi kendine yeter bir müzik değildir; ancak filmin görüntüleriyle mey-

dana getirdiği bütünlü değerlendirilmektedir. Bu birlik, canlı resimde her zaman rastlanan, güldürülerde sık sık kullanılan, öykülü filmlerde de etkisini gösteren müzik çeşidinden farklıdır. Yani görüntülerin tek tek notalarla betimlenmesi değildir. Film müziğinin görüntülerle birliği, görüntülerin kendine özgü ritmine uyan, bu ritmi değerlendiren müzikle gerçekleşmektedir (Şirin, 1998:22). Bu kullanımın yeri ve derecesi çeşitlidir. Buna bağlı olarak da film müziğinin değişik şekilleri ortaya çıkmaktadır.

Film müziği bestesi yapmak, ilginç bir terimdir. Güzel bir film müziği kötü bir filmi kurtaramayacağı gibi, güzel görüntülerde kötü bir müzikle değerini yitirebilmektedir. Şüphesiz ki film müziğinin bir dereceye kadar film üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle yıllarca çok alışılmış yazılar yazılmıştır. Fakat bestecilerin filme müzik yapmak için kiraladıkları yıllardan beri, film müziği yapmak sadece bestecilerin işi değil aynı zamanda yapımcıların da işi haline gelmiştir. Fakat birçok yapımcı kötü bir kulağa sahiptir (Thomas, 1997:2). Genellikle filmleri için ticari müzikler istemektedirler. Bu bakış açısı da bazen filmlerde, kötü müziklerin kullanılmasına neden olmaktadır.

Türk Televizyon Dizilerinde Müzik Kullanımı

Televizyon yayıncılığında yaşanan gelişmelerle müzik endüstrisinin gelişimi arasındaki ilişki, bu alanların gerek teknolojik gerekse içerik düzeyinde şekillenmesine etkide bulunmuştur. Televizyon yayıncılığının kablo, uydu ve dijital televizyon sistemleri aracılığı ile genişlemesi, müziğin gittikçe artan bir şekilde, bu kanalların yayın akışının önemli bir parçası haline gelmesine neden olmuştur (Çelenk, 2000:169). Özellikle son dönemlerde, televizyondaki program türleri içerisinde müzik kullanımı yaygın bir hal almıştır. Bu

program türlerinden biri de televizyon dizileridir. Sinemada müzik kullanımında olduğu gibi, televizyon dizilerinin de ilk yıllardan itibaren müzik kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye'nin ilk dizi film örneği olan, yönetmenliğini Halit Refiğ'in yaptığı *Aşk-ı Memnu*'da müzik kullanılmıştır. Dizinin müziklerini Yalçın Tura yapmıştır (Budak, 1996:53). Daha sonraki yıllarda *Alçaktan Uçan Güvercin*, *Kartallar Yüksek Uçar*, *Acımak*, *Çalılıkusu*, *Yarım Artık Bugündür*, *Ateşten Günler*, *Yaprak Dökümü* gibi dizilere de müzik yapımı sürmüştür. Özellikle müziğini Esin Engin'in yaptığı *Çalılıkusu* dizisinin müziği akıllardan uzun süre gitmemiştir.

Daha sonraki yıllarda, Yeni Türkü'nün müziğini yaptığı ve Oya Küçümen'in seslendirdiği *Süper Baba* dizi film müziği çok beğenilmiştir. *Süper Baba Film Müzikleri* olarak piyasaya çıkmıştır. Bunun yanında o dönemlerde yapılmış olan *Kuruntu Ailesi*, *Bizimkiler*, *Çiçek Taksi*, *Kaynanalar*, *Perihan Abla* gibi dizilere de özel film müzikleri yapılmıştır. Genel olarak o dönemlerde televizyon dizileri için yapılan müziklerin, görüntüye pek fazla bağlı kalmadan yapıldığı gözlemlenmiştir. Besteci senaryo hakkında bilgi almakta ya da bölümlerin metinlerini okumakta buna göre hangi enstrümanları kullanacağına karar vermektedir. Bu müzik de baş ve son jenerikte ve kısmen de dizinin içinde kullanılmak üzere oluşturulmaktadır (Budak, 1996:55). Türk film müziği bestecilerinden Nedim Otyam, Cahit Berkay, Cem İdiz'de televizyon dizileri için besteler yapmışlardır. 2000'li yıllarda Türk televizyon dizileri için beste yapan birçok sanatçı bulunmaktadır. Ali Otyam, Tufan Kıraç, Bora Ebeoğlu, Gökhan Kırdar, Metin Özülkü, Tamer Çıray, İncesaz bu sanatçıların bir kısmını teşkil etmektedir. Televizyon dizilerindeki müzikleri dinleyenlerin sayısı, sinemada film müziği dinleyenlerinkinden daha düşüktür. Besteci müzik

açısından kusursuz bir beste yapsa da, müzik daima dizinin hızlı temposu ve diyalogları arasında kaybolacaktır. Dikkati çekebilecek en iyi kısım başlangıç ve bitiş jenerikleridir (Konuralp, 2004:137). Başlangıç ve bitişteki müziklere verilen önem, dizi müziğinin başarısını da etkilemektedir.

Günümüzde, sinema filmlerinin dışında televizyon dizilerinin de film müziği albümleri yapılmaktadır. Fakat Türkiye’de, henüz film müziklerine yeterli bütçe ayrılmaması ve teknolojik yetersizliklerden dolayı dünyadaki standartlar yakalanılamamıştır (Erdoğan ve Solmaz, 2005:145).

AMAÇ VE YÖNTEM

Problem

Sinemanın var olduğu ilk yıllardan beri filmde müzik kullanımı da varlığını sürdürmüştür. Bunun en önemli nedenlerinden biri sinemanın, müziğin kişileri etkileyici gücünden faydalanmasıdır. Müziğin bu özelliği televizyon dizilerinde de kullanılmıştır. Bir çok dizi müzikleri ile beraber anılır olmuş ve dizi müziği albümleri piyasaya sunulmuştur. Bu dizilerin izlenirlik oranında müziğin ne derece etkili olduğu bir tartışma ve merak konusudur. Televizyon dizilerinde müzik kullanımının dizinin izlenme oranını ne derece arttırdığını ve diziye etkisini tespit etmek zorunlu görülmektedir.

Amaç

Araştırmanın amacı 2000 – 2005 arası Türkiye’de televizyon dizilerinde kullanılan müziğin genç izleyicilerin televizyon dizilerini izleme oranlarına etkilerini ölçmektir. Böylece genç izleyicilerin televizyon dizi müziklerinden ne derece etkilendikleri ve müziğin diziye izleme oranına ne derece etkide bulunduğu tespit edilmeye çalışılacaktır.

Önem

Günümüzde sinema adına yapılan filmlerin yanı sıra, televizyon için oluşturulan ve devamlılık taşıyan dizi filmler içinde müzik kullanımı önem kazanmaya başlamıştır. Türk televizyonlarında her geçen gün yeni Türk dizileri gösterime girmektedir. Bu dizilerin bir biri ile rekabet halinde olduğunu söylemek mümkündür. Birçok dizinin müziğiyle de adını duyurduğu ifade edilebilir. Bu gibi gelişmeler göz önüne alındığı takdirde, dizi filmlerde kullanılan müzik unsurunun dizi filmi izleme oranını ne derece etkilediğini tespit etmek önem kazanmaktadır.

Hipotezler

- Türk televizyon dizilerini genç izleyicilerin seyretme oranının yüksek olduğu,
- Genç izleyicilerin Türk dizilerini seyretirken, müzik ögesini göz önünde bulundurduğu,
- Türk dizilerinde müzik olmadığı takdirde, genç izleyicilerin bu dizileri seyretme oranının düşeceği,
- Türk televizyon dizilerinin seyredilme oranının yüksek olmasında gençlere göre müziğin etkili olduğu,
- İzlenme oranlarının (reyting) yüksek olduğu dizilerin müziklerinin daha çok akılda kaldığı,
- Türk dizilerini izleyen gençlerin, filmde müzik kullanımını gerekli gördüğü,
- Müzik olmasa da televizyon dizilerini seyreden izleyicilerin müzik kullanımının gerekliliğini kabullendikleri,
- Televizyon dizilerinde kullanılan başarılı müziklerin yıllar sonra bile genç izleyicilerin aklında kaldığı,
- Genç izleyicilerin dizi müzikleri kullanımının diziye olumlu yönde etkilediğini düşünseler de, ticari anlamda film müziğine yönelik bir davranış göstermedikleri varsayımlarından hareket edilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmanın amacına ulaşması için Alan Araştırması modeli uygulanmış ve bu doğrultuda anket tekniğine başvurulmuştur. Anket Elazığ ili Fırat Üniversitesi dördüncü sınıf öğrencilerine, Tesadüfi Örneklem (Random), yöntemiyle dağıtılmıştır. Anket çoktan seçmeli sorulardan oluşturularak 962 kişiye uygulanmıştır. Bu teknik ile elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS programı yardımı ile analiz edilmiş, basit frekans dağılımı ve korelasyon hesaplamalarına tabi tutulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Elazığ ili Fırat Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise, Fırat Üniversitesi'ne bağlı fakültelerin dördüncü sınıf öğrencileri alınmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma sadece Elazığ Fırat Üniversitesi'ne bağlı fakültelerin bölümlerinde bulunan dördüncü sınıf öğrencileri ile sınırlıdır. Ayrıca konuyla ilgili olması açısından Devlet Konservatuvarı dördüncü sınıf öğrencileri de araştırmanın kapsamına dâhil edilmiştir. Anket, dördüncü sınıf öğrencisi bulunmayan bölümlere ve ikinci öğretim dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmamıştır. 2000 ve 2005 yılları arasında televizyonda gösterime giren Türk dizi filmlerinin sayısının bundan önceki yıllara oranla daha çok olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle araştırmanın 2000 ve 2005 yılları arasını kapsamaması uygun görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Veriler uzman öğretim üyelerinin görüşleri alındıktan sonra hazırlanan, araştırmacı ve Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan sekiz kişilik bir grup tarafından yürütülen anket yoluyla

elde edilmiştir. Gerekli makamlardan izin alındıktan sonra Fırat Üniversitesi'ne bağlı fakültelerdeki bölümlerin örgün öğretim dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Anketler, sınıf ortamında ve müdahale edilmeksizin, gerekli yardımlarda bulunularak deneklere yöneltilmiş ve aynı ders saati içerisinde toplanmıştır.

BULGULAR

	Frekans	%
Teknik Eğitim	163	16,9
Fen Edebiyat	269	28,0
Tıp	37	3,8
Veteriner	95	9,9
İlahiyat	26	2,7
Su Ürünleri	26	2,7
Eğitim	105	10,9
Devlet Konservatuvarı	18	1,9
Mühendislik	194	20,2
İletişim	29	3,0
Toplam	962	100

Tablo 1: Deneklerin Fakülterle Göre Dağılımı

Ankete katılan deneklerin %28'ini Fen Edebiyat, %20,2'sini Mühendislik, %16,9'unu Teknik Eğitim, %9,9'unu Veteriner, %3,8'ini Tıp, %3'ünü İletişim, %2,7'sini İlahiyat, yine %2,7'sini Su Ürünleri Fakülteleri teşkil etmektedir. Fakülterle bağlı her bölümün dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanan anketteki fakülteler arası öğrenci sayısının oranları arasındaki farkın yüksek olmasının nedeni, fakültelerdeki dördüncü sınıf öğrenci sayısının dağılımının farklı olmasıdır. Örneğin; Veteriner Fakültesi'ndeki dördüncü sınıf öğrenci sayısı 100 kişi ise, bu oran Devlet Konservatuvarı'nda 22'dir.

	Frekans	%
Erkek	664	69
Kız	298	31
Toplam	962	100

Tablo 2: Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Ankete toplam 962 kişi katılmıştır. Katılanların % 69'u erkek, %31'i ise kızdır.

	Frekans	%
21 yaş	204	21,2
22 yaş	312	32,4
23 yaş	191	19,9
24 yaş	110	11,4
25 yaş	75	7,8
26 yaş	37	3,8
27 yaş ve üstü	33	3,5
Toplam	962	100

Tablo 3: Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı

Türk dizi müziklerinin genç izleyiciler üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik olarak oluşturulan ankete katılan deneklerin %21,2'si 21 yaşında, %32,4'ü 22 yaşında, %19,9'u 23 yaşında, %1,4'ü 24 yaşında, %7,8'i 25 yaşında, %3,8'i 26 yaşında ve %3,5'i ise 27 yaş ve üstündedir.

	Frekans	%
Evet	390	40,5
Hayır	95	9,9
Kısmen	477	49,6
Toplam	962	100

Tablo 4: Deneklerin Türk Dizilerini Seyretme Oranları

Ankete katılan deneklerin dizi izleme alışkanlıklarının olup olmadığını tespit etmek amacıyla oluşturulmuş bu soruya ankete katılan deneklerin %40,5'i evet, %9,9'u hayır, %49,6'sı ise kısmen yanıtını vermiştir. 'Evet' ve 'Kısmen' yanıtı bir arada düşünüldüğünde %90,1'lik bir orana ulaşılmaktadır. Bu verilerden yola çıkılarak, genç izleyicilerin büyük oranda Türk Dizi Filmleri'ni seyrettiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

	Frekans	%
Aldırış etmem	79	8,2
Kısa süre izler, konusu bana hitap ediyorsa izlemeye devam ederim	739	76,8
Müzik güzelse konu da güzel der izlerim	66	6,9
Diğer	78	8,1
Toplam	962	100

Tablo 5: Deneklerin Televizyon İzlerken Duydukları Dizi Müziklerine Verdikleri Tepkiler

Tablo 9'da, televizyon karşısında otururken bir dizinin müziği dikkatlerini çektiğinde genç izleyicilerin ne yaptıklarını tespit etmek için yöneltilmiş olan sorunun verileri yer almaktadır. Buna göre deneklerin %76,8'inin diziyi kısa bir süre izleyip eğer konusu da kendilerine hitap ediyorsa izlemeye devam ettikleri, %8,2'sinin aldırış etmediği, %6,9'unun müzik güzelse konu da güzeldir deyip izlediği sonucuna ulaşılmıştır. %8,1'lik bir kısım ise diğer yanıtını vermiştir. Bu verilerden yola çıkarak genç izleyicilerin dizi filmlerde ilk önce müzikten etkilendikleri ve dizi müziklerinin izleyicinin dikkatini çekmede çok etkili bir unsur olduğu fakat dizideki olay örgüsünün başarılı olmadığı yapımlarda da dizi müziklerinin genç izleyicilere etki etmediği sonucuna ulaşmak mümkündür.

	Frekans	%
Evet	265	27,5
Hayır	172	17,9
Kısmen	535	54,6
Toplam	962	100

Tablo 6: Deneklerin Müzik Olmadığı Varsayılırsa Dizileri İzleme Durumları

Genç izleyicilerin Türk televizyon dizilerini seyretmesinde müziğin ne kadar önemli

olduğunu ölçmek için deneklere ‘Dizilerde müzik olmadığını varsayarsak yine bu dizileri seyrediyor muydunuz?’ sorusu yöneltilmiştir. Soruya deneklerin %27,5’i evet, %17,9’u hayır, %54,6’sı ise kısmen cevabını vermiştir. Bu verilerden yola çıkılarak genç izleyicilerin Türk televizyon dizilerini seyretmelerinde bu dizilerde kullanılan müziğin önemli ölçüde etkili olduğu sonucuna varmak mümkündür.

	Frekans	%
Yok	26	2,7
Çok Az	62	6,4
Az	77	8,0
Biraz	405	42,1
Çok	381	39,6
Tek Etkili Unsur	11	1,1
Toplam	962	100

Tablo 7: Deneklere Göre Dizilerin İzlenme Oranının Yüksek Olmasında Müziğin Etki Derecesi

Dizilerde kullanılan müziğin dizilerin izlenme oranına etkisini ölçmeyi amaçlayan bu soruya ankete katılan deneklerin %2,7’si yok, %6,4’ü çok az, %8’i az, %42,1’, biraz, %39,6’sı çok yanıtı vermiştir. Deneklerin %1,1’lik kısmı ise müziğin dizi izleme oranlarının yüksek olmasında tek etkili unsur olduğunu belirtmişlerdir. Dizi filmlerin sayısının ve izlenme ortamının arttığı günümüzde, bazı dizi müziği bestecileri bu artış dizilerde kullanılan müziğe bağlamaktadır. Film yapımcıları ve müzisyenleri karşı karşıya getirmekte olan bu konuya bilimsel verilere dayanan bir açıklık getirilmemiştir. Bu verilerden yola çıkılarak genç izleyicilerin dizileri izleme oranlarının yüksek olmasında, kullanılan müziğin payının etkili olduğu düşünüldükleri yargısına ulaşmak mümkündür.

	Frekans	%
Kurtlar Vadisi	138	14,5
Bir İstanbul Masalı	80	8,3
Aliye	93	9,5
Asmalı Konak	27	3,0
Zerda	74	7,7
Süper Baba	32	3,5
Deli Yürek	40	4,2
Ihlamurlar Altında	24	3,0
Ekmek Teknesi	12	1,2
Yağmur Zamanı	10	1,1
Aşka Sürgün	16	1,6
Aşk Oyunu	10	1,0
İkinci Bahar	15	1,6
Avrupa Yakası	11	1,1
Haziran Gecesi	14	1,4
Diğer	366	37,3
Toplam	962	100

Tablo 8: Deneklerin Müziğinden En Çok Etkilendiği Dizi Filmlerin Sıralaması

Ankete katılan deneklere ‘Müziği aklınızda kalan dizi film adı yazar mısınız?’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile izleyicilerin filmi hatırlamasında müziğin etkisi ne derecedir ölçülmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda da genç izleyicilerin en çok hangi Türk dizisinin müziğini beğendiği tespit edilmek istenmiştir. Soruya çok farklı yanıtlar verilmiştir. Bu yanıtlardan sadece yüzdelik dilime girebilecek olan ve en çok hatırlanan ilk on beş dizi film tabloda yer almıştır. Geriye kalan ve %37,3’lük dilimi oluşturan dizi filmlere ise sayılarının çok ve yüzdelik dilimlerinin az olması nedeniyle tabloda yer verilmemiştir. Bu verilerden yola çıkarak genç izleyicilerin en çok *Kurtlar Vadisi* dizisinin müziğini hatırladıkları tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla *Aliye* ve *Bir İstanbul Masalı* dizileri izlemiştir. Bu dizileri göz önüne aldığımızda dizinin izleme oranı ile müziklerinin akılda kalması arasında gizli bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Ayrıca bazı dizi film-

lerinde şu an gündemde olmamalarına karşın müziklerinin hala filmi hatırlattıkları tespit edilmiştir. Buna en güzel örnek tabloda da yer alan *Süper Baba* ve *İkinci Bahar* dizi müzikleridir.

	Frekans	%
Evet	907	94,3
Hayır	55	5,7
Toplam	962	100

Tablo 9: Deneklere Göre Film Müziği Kullanımının Gerekliliği

Filmlerde müzik kullanımının gerekli olup olmadığı tartışılan bir konudur. Bu konu hakkında genç izleyicilerin ne düşündüğünü öğrenmek amacı ile deneklere 'Sizce filmde müzik kullanımı gerekli midir?' sorusu yöneltilmiştir. Ankete katılan deneklerin %94,3'ü evet, %5,7'si ise hayır yanıtı vermişlerdir. Sonuçlardan da anlaşılacağı üzere neredeyse ankete katılanların tamamı müzik kullanımının gerekli olduğu yönünde yanıt vermişlerdir. Bu yanıtlardan yola çıkarak genç izleyicilerin filmlerde müzik kullanımını gerekli bulduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Türk dizilerini seyrediyor musunuz?	Sizce filmde müzik kullanımı gerekli midir?		Toplam
	Evet	Hayır	
Evet	372	18	390
Hayır	81	14	95
Kısmen	454	23	477
Toplam	907	55	962

Tablo 10: Türk Dizilerini Seyretme Oranına ve Deneklerin Müzik Kullanımı Konusundaki Düşünceleri
Chi-Square = 15,926, sd=2, p=0,000<0,05 olduğundan anlamlı bir ilişki vardır.

Türk dizilerini seyretme ve filmde müzik kullanımı arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacı ile yapılan bu karşılaştırmada, çözümlemenin 0.05'den küçük olması iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu

nu göstermektedir. Dizi filmleri seyreden gençlerin tümüne yakını filmde müzik kullanımının gerekli olduğunu belirtmiştir. Burada ilginç olan nokta; Türk dizilerini izlemeyen gençlerin de dizide müzik kullanımının gerekli olduğunu savunmalarıdır. Bu verilerden yola çıkarak Türk dizilerini seyreden ve seyretmeyen genç izleyicilerin çoğunun filmde müzik kullanımını gerekli gördüğünü söylemek mümkündür.

Türk Dizilerini Seyrediyor musunuz?	Sizce dizilerin izlenme oranlarının yüksek olmasında müziğin etkisi nedir?						Toplam
	Yok	Çok az	Az	Biraz	Çok	Etkili unsur	
Evet	5	21	32	158	169	5	390
Hayır	12	12	5	39	27	-	95
Kısmen	9	29	40	208	185	6	477
Toplam	26	62	77	405	381	11	962

Tablo 11: Deneklerin Türk Dizilerini Seyretmede Müzikten Etkilenme Durumu
Chi-Square = 52,330, sd=10, p=0,000<0,05 olduğundan anlamlı bir ilişki vardır.

Türk dizilerini seyretme ve dizilerin izlenme oranlarının yüksek olmasında müziğin etkisini ölçmek amacı ile oluşturulan bu karşılaştırmada, çözümlemenin 0.05'den küçük olması iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Dizi filmleri izleyen genç izleyiciler, müziğin çok etkili bir unsur olduğunu, kısmen izleyenler ise biraz etkili bir unsur olduğunu belirtmişlerdir. Burada dikkat çeken nokta, dizi filmleri seyretmeyen genç izleyicilerin de dizi müziklerinin kullanımını gerekli görmeleridir. Bu durumda iki sonuca ulaşmak mümkündür. Bunlardan birincisi; dizi müziklerinin genç izleyiciler tarafından, dizilerin izlenme oranlarının yüksek olmasında etkili bir unsur olarak görülmesi, diğeri ise; televizyon dizilerini izlemeyen gençlerinde bir

şekilde dizi film müziklerinden etkilendikleri ve dizi filmlerde müzik kullanımının izleme oranını artırma da etkili olduğunu düşünmeleridir.

Dizilerde müzik olmadığını varsayarsak dizi seyredersiniz?	Sizce filmde müzik kullanımı gereklidir?		Toplam
Evet	233	32	265
Hayır	159	13	172
Kısmen	515	10	525
Toplam	907	55	962

Tablo 12: Türk Dizilerinde Müzik Kullanımın Diziyi Seyretmeye Etkisi
Chi-Square = 35,112, sd=2, p=0,000<0,05 olduğundan anlamlı bir ilişki vardır.

Bu karşılaştırma ile de dizi de müzik kullanılmamasının seyretmeye etkisi ve filmde müzik kullanımının gerekliliği ele alınmıştır. Çözümlemenin 0.05'den küçük olması iki farklı değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Genç izleyicilerinden filmde müzik olmadan filmi seyretemeyenleri ve kısmen seyredenleri doğal olarak filmde müzik kullanımını gerekli görmüşlerdir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, filmde müzik olmadan da filmi seyredirim diyen genç izleyicilerin de büyük bir oranda filmde müzik kullanımını gerekli görmeleridir. Bu verilerden yola çıkarak, genç izleyicilerin dizi fillerde müzik kullanımını büyük oranda gerekli gördükleri sonucuna ulaşmak mümkündür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada uygulanan anket yöntemi ve literatür araştırması doğrultusunda;

– Genç izleyicilerin büyük oranda Türk Dizi Filmleri'ni seyrettiği (Tablo:4),

– Genç izleyicilerin dizi filmlerde müzikten etkilendikleri ve dizi müziklerinin izleyicinin dikkatini çekmede çok etkili bir unsur olduğu ancak dizideki olay örgüsünün başarılı olmadığı yapımlarda etkili olmadığı (Tablo5),

– Genç izleyicilerin Türk televizyon dizilerini seyretemelerinde bu dizilerde kullanılan müziğin önemli ölçüde etkili olduğu (Tablo:6),

– Genç izleyicilerin dizileri izleme oranlarının yüksek olmasında, kullanılan müziğin payının etkili olduğunu düşündükleri (Tablo:7),

– Genç izleyicilerin en çok *Kurtlar Vadisi* dizisinin müziğini hatırladıkları tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla *Aliye* ve *Bir İstanbul Masalı* dizileri izlemiştir. Bu dizileri göz önüne aldığımızda dizinin izleme oranı ile müziklerinin akılda kalması arasında gizli bir ilişki olduğu (Tablo: 8),

– Bazı dizi filmlerinde şu an gündemde olmamalarına karşın müziklerinin hala filmi hatırlattıkları (Tablo: 8),

– Genç izleyicilerin filmlerde müzik kullanımını gerekli gördüğü (Tablo:9),

– Dizilerde müzik kullanımının diziyi seyretemeyen izleyiciler tarafından da gerekli görüldüğü (Tablo:10-11),

– Filmde müzik olmadan da filmi seyredirim diyen genç izleyicilerin de büyük bir oranda filmde müzik kullanımını gerekli gördüğü (Tablo:12) hipotezleri doğrulanmıştır.

Genel olarak dizilerin izlenirlik oranının yüksek olmasında müziğin önemli bir unsur olduğu ve izlenirlik oranı yüksek olan dizilerin müziklerinin daha çok akılda kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Türk televizyon dizilerinde kullanılan müziklerin genç izleyicilerin Türk televizyon dizilerini izlemelerine etki ettiğini söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

- Anadol, C. (1992). *Televizyon Yayınlarının Milli Kültüre Tesiri*, İstanbul: Bayrak Yayıncılık.
- Budak, A., E. (1996). Görüntüye Eklenen Müziğin Görsel Mesajların İletilmesine Katkısı, Ankara Ü. Sos. Bil. Eğitim Programları ve Öğretim-Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Ankara: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çelenk, S. (2000). Müzik ve Televizyon Üzerine Düşünceler, *İletişim - Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5, 169-176.
- Çimen, A. (2000). Kuruluşundan Günümüze Özel Televizyonlarda Dizi - Drama Senaryoları Marmara Ü. Sos. Bil. Enstitüsü Radyo TV Bölümü, İstanbul: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erdoğan, İ. & Solmaz, P., B. (2005). *Sinema ve Müzik*, Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Konuralp, S.(2004). *Film Müziği Tarihçe ve Yazılar*, İstanbul: Oğlak Bilimsel Kitaplar.
- Lasserre, P. (1997). *Nietzsche'nin Müzik Üzerine Düşünceleri*. İlhan Usmanbaş (Çeviren), İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Mutlu, E. (1991). *Televizyonu Anlamak*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Nowell, G., S. (2003), *Dünya Sinema Tarihi*. Ahmet Fethi (Çeviren), İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Scognomillo, G. (1998), *Türk Sinema Tarihi*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Şirin, B. (1998). 1950-1970 Arası Türkiye' de Sinema Müzik İlişkisi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Taraç, R. (1991). Televizyon Dizi Filmlerinde Estetik Sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sos. Bil. Enstitüsü Sahne ve Görüntü Sanatları Anabilim Dalı, İzmir: Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Thomas, T. (1997). *Music For The Movies*, Amerika: Silman-James Pres.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve Müzik – İnsan ve Sanat Eğitimi*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yanardağoğlu, E. (1999). The Production Of Primetime Soap Operas From The Viewpoint Of Scriptwriters, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Bil. Enstitüsü, Ankara: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yener, F. (1996). *Müzik*, Ankara: Apa Ofset.
- Zebil, S., S. (1995). Popüler Bir Dizi Film İçerik Analizi Örnek: Bizimkiler, Dokuz Eylül Üniversitesi Sos. Bil. Enstitüsü Sinema TV Ana Sanat Dalı, İzmir: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.